

УКРАЇНА І СВІТ

УДК 339.9(336.7)

А. Батечко,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри права та публічного адміністрування
Маріупольського державного університету

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні світовий фінансовий ринок визначається як великі міжнародні фінансові центри, які мобілізують і розподіляють великий обсяг фінансових ресурсів. Світові фінансові ринки (кредитні, цінних паперів, валютні) швидко прогресують, значно випереджаючи інші види міжнародних економічних трансакцій. Міжнародний фінансовий центр можливо визначити як місце концентрації банків, спеціалізованих кредитно-фінансових установ, які здійснюють міжнародні валютні, кредитні, фінансові операції, операції з цінними паперами та золотом.

У зв'язку з наявною економічною кризою найактуальнішим питанням є саме стабілізація держави. Серед наявних проблем можливо виокремити такі як нечітка взаємодія між ринковими інструментами, населенням і державою, втрата довіри громадян до фінансових інститутів держави. Проблема управління та контролю залишається актуальною для всіх сфер економіки. В основі зазначених проблемних питань полягає саме функціонування системи, її засновано на централізації банків, тобто банківська система є головною, тоді як держава потребує розвитку ринку цінних паперів і фондової біржі. Саме тому будь-які негативні фактори в економіці передусім позначаються на банківській системі.

Сьогодні особливого розмаху набув процес інтеграції та глобалізації фінан-

сових ринків, саме тому механізм інтеграції фінансового ринку України до світового фінансового ринку є сукупністю форм, методів та інструментів, а також ланцюгів та елементів, взаємодія яких спрямована на забезпечення ефективного функціонування національного фінансового ринку як складника світового ринку, підвищення рейтингу фінансових установ і цінних паперів українських підприємств, покращання їх інвестиційної привабливості.

У зв'язку із вступом до СОТ Україна з 2008 року є об'єктивно включеною до світового господарства. Ринок фінансових послуг стає активним учасником світового ринку за рахунок активного входження іноземних фінансових, страхових та інших компаній на фінансовий ринок України. Темпи зростання торгівлі фінансовими послугами є вищими за темпи зростання обсягів зовнішньої торгівлі загалом. Українські фінансові установи активно розвивають бізнес за кордоном, відкриваючи власні філії та представництва в країнах близького й далекого зарубіжжя, отримуючи так конкурентні переваги в боротьбі за українських клієнтів – суб'єктів господарювання, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю [1].

Світові фінансові ринки – складне утворення. Головними елементами їх інституційної структури є міжнародні фінансові інститути; світові фінансові центри; глобальні фінансові

гравці: транснаціональні банки (ТНБ), хедж-фонди, міжнародні страхові й перестраховальні компанії; світові клуби кредиторів – Паризький і Лондонський; офшорні фінансові центри; регіональні валютні союзи [2].

Важливим складником інтеграції України до світового фінансового ринку є становлення інституційного середовища у вигляді норм цивільного й господарського законодавства, що забезпечує належний захист прав акціонерів; адекватну та доступну фінансову інформацію; високий рівень відповідальності фінансових посередників і керівництва корпорацій перед інвесторами. Саме формування нового інституційного середовища для функціонування промислових корпорацій створить передумови для вирішення проблем розвитку й функціонування фінансового ринку України в контексті забезпечення інвестиційної привабливості для вітчизняних та іноземних інвесторів як засобу інтеграції держави до світового фінансового ринку [1].

Варто відзначити, що глобальні процеси розвитку економічно розвиненої держави неможливі поза формуванням міжнародних фінансових центрів. Їх основне завдання полягає у створенні навколо себе зони тяжіння для держав, мікрорегіонів, а також поєднання їх у єдине економічно-фінансове середовище, що дасть змогу подолати будь-які перешкоди на шляху обігу капіталу та керувати грошовими потоками певного кластеру від єдиного центру. Тяжіння центру до інших суб'єктів залежить від розвиненості й управлінського потенціалу самого центру. Певною мірою від інтелектуального рівня керівників.

Розвиток міжнародних фінансових центрів можливо здійснити за умов відповідності конкретним етапам:

1. Розвитку місцевого ринку.
2. Перетворенню в регіональний фінансовий центр.
3. Розвитку регіонального фінансового центру в стадію міжнародного фінансового ринку.

Щоб місцевий ринок перетворився в розвинений міжнародний фінансовий центр, необхідно, щоб держава володіла всіма необхідними елементами, а саме: стійка фінансова система і стабільна валюта; наявність закладів, які здійснюють раціональне функціонування фінансових ринків; стабільна фінансова система та валюта; наявність організацій, які забезпечують раціональне функціонування фінансових ринків; м'яка система фінансових інструментів, які забезпечують кредиторам різноманіття варіантів щодо витрат, ризиків, прибутку, строків, ліквідності й контролю; відповідна структура та достатні правові гарантії, які здатні викликати довіру в міжнародних позичальників і кредиторів; капітал особи, яка вільно володіє спеціальними фінансовими знаннями, як результатом систематичного навчання та перепідготовки; здатність спрямовувати іноземний капітал через активний, багатосторонній і мобільний ринок, тобто існування комплексних ринків, як довгострокових, так і короткострокових, які надають позичальникам та інвесторам широке коло можливостей; економічна свобода, що полягає у вільній діяльності, споживанні, накопиченні й інвестуванні; найбільш сучасні технології передачі інформації та засобів зв'язку, які дають змогу ефективно здійснювати безготівковий розрахунок і готівковий платіж.

Аналізуючи всі ці структурні елементи розвитку міжнародного фінансового центру, варто зауважити, що лише Лондон, Нью-Йорк, Токіо відповідають таким вимогам і стандартам, адже саму в зазначених містах існує широкий спектр інструментів фінансового ринку, всесвітня участь у внутрішніх та іноземних секторах ринку й ефективні міжнародні системи зв'язку. Формування світових фінансових центрів на периферії світового господарства зумовлене певною мірою низькими податковими витратами, несуттєвим державним втручанням і ліберальним валютним законодавством. Якщо взяти до уваги лише ринкову

капіталізацію акцій, до нових фінансових центрів можливо зарахувати ринки Чехії, Угорщини, Польщі, Росії, Індії, Індонезії, Південної Кореї, Таїланду, Тайваню, Філіппін, Китаю, Гонконгу, Південно-Африканської Республіки, Аргентини, Бразилії, Венесуели, Мексики та Чилі [3].

Багато держав демонструють зацікавленість у створенні на своїй території світових фінансових центрів, адже вони сприяють значному надходженню капіталу в державу, покращують інвестиційний клімат, збільшують податкові надходження й забезпечують зростання зайнятості. Для цього потрібно залучити великі фінансові інститути, зацікавити інвесторів із різних держав. Натепер розвивається велика конкуренція між різноманітними світовими та регіональними фінансовими центрами.

Світові фінансові центри функціонують як міжнародний ринковий механізм, який є засобом управління світовими фінансовими потоками. Це центри зосередження банків і спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, які здійснюють міжнародні валютні, кредитні та фінансові операції з коштовними металами тощо. Крім того, світовий фінансовий центр поступово перетворюється в інформаційно-аналітичні й організаційно-управлінські комплекси, які мають значні кредитні потенціали. Передові позиції у світових фінансових центрах займають установи, які обслуговують їхні потреби, в тому числі юридичні та аудиторські, а також управлінські консультанти. Більше того, світові фінансові центри заманюють широке коло спеціалістів із питань аналізу стану й перспектив світового господарства та економіки держав світу. Підвищується значення аналітичних центрів, здатних забезпечити проведення міждисциплінарних досліджень, підготовку індексів і рейтингів.

Останніми роками однією з основних функцій фінансових інститутів світових фінансових центрів стає реалізація разом із міжнародними фінансовими організаціями довгострокової

стратегії укріплення та розширення світової фінансової системи. Модифікується інституціонально-правова система діяльності фінансових інститутів для забезпечення максимального вільного доступу до ринків фінансових послуг.

Фінансові інститути світових фінансових центрів займаються також управлінням міжнародними боргами та проводять реструктуризацію міжнародних боргів так, щоб забезпечити перспективи майбутніх платежів, а також надходження максимально можливого обсягу поточного платежу. Світовий фінансовий центр спрямовує кошти до периферійних держав, які все більше залежить від надходження нових знайомств та іноземних інвестицій. Національні регулятивні органи створюють узгоджені заходи з метою впливу на наявну ситуацію й координують діяльність із формування нового світового фінансового порядку. Сьогодні їхні зусилля зосереджено на створенні нової системи управління та контролю, в тому числі на підготовці відповідної законодавчої бази, уніфікації системи звітності й аудиту, забезпеченні її прозорості та доступності.

Якщо глобалізація світової фінансової системи буде продовжуватись, то через декілька років слабкі національні фінансові ринки можуть бути пригнічені більш стабільними регіональними й міжнародними фінансовими ринками, що означає погіршення конкурентоспроможності держави у світовому масштабі, що несе прямі загрози для національної економічної безпеки. Саме тому Україні потрібно розвивати й зміцнювати свій фінансовий ринок і залучати до нього інші держави.

Натепер фінансовий ринок України знаходиться на стадії розвитку, саме тому зараз треба впровадити нові підходи до ведення фінансової діяльності, розробляти стратегії з максимізації ефективності торговельних площ, готувати нових спеціалістів, які добре орієнтуються в інноваційних процесах, яких потребують фондова біржа Украї-

ни. Позитивні зміни будуть спостерігатись лише в тому випадку, якщо увага спеціалістів буде спрямована на комплексний підхід до роботи [4].

Фінансовий ринок України можна назвати порівняно молодим, його долю вирішив перехід держави від адміністративно-командної економіки до ринкової. За короткий час існування держава змогла виробити особисту тактику поведінки на світовій фінансовій арені, але подальшому розвитку в цій сфері державі заважає низка факторів. Найбільша проблема сучасної України – нерозвиненість ринку цінних паперів, саме це не дає змоги розвиватись державі гідним чином. Недостатня кількість активів зазнає фондова біржа України, тому втрачає певну частину повноважень на світовій арені. Погана українська динаміка у сфері інвестування тягне за собою застійні процеси, які впливають безпосереднім чином на індикатори біржової торгівлі. Вторинний фондовий ринок в Україні не розвивається належним чином, а саме на ньому й відбувається продаж і перепродаж сертифікатів, що тягне за собою залучення капіталу. На це впливає низка соціальних і політичних негативних факторів: низький рівень життя населення; перманентна криза економічної структури; приватизація сертифікатів; низький рівень прибутку більшої частини населення держави; негативний приріст населення; старіння нації; політичні загрози. У процесі багатоманітних реформ держава так й не змогла сформувати стійкий вторинний ринок ліквідності документів. Технічна реорганізація структури біржі могла б допомогти позбавитись від багатоманітних проблем, але прибуток бірж не дає можливості проводити такі зміни. Упровадження нових підходів на цьому етапі для України є категорично не вигідним процесом, адже потребує для своєї реалізації немалих грошових витрат і витрат часу. Останнім часом спостерігається поліпшення економічного стану держави, незважаючи на всі негативні політичні та соціальні проце-

си. Беручи до уваги слабо розвинуті гілки економіки, можна відзначити, що відбувається поступовий процес реорганізації економіки [4].

Отже, аналізуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що формування міжнародних фінансових центрів в Україні – процес необхідний, який принесе великі позитивні плоди у вигляді загального підвищення рівня економіки держави, в результаті чого стане можливим спрямовувати вільні грошові ресурси на розвиток перспективних галузей національного господарства, а отже, й дасть можливість регулярного стабільного обігу грошової одиниці. Але натепер існує потреба у вирішенні деяких питань, які стають певною перешкодою в якісному функціонуванні міжнародних фінансових центрів. Однією з таких проблем є незацікавленість професійних учасників ринку фінансів, їхня спрямованість до швидкої вигоди без користі для держави, відсутність методологічної основи для розвитку фінансового сектору, нездатність громадян довіряти фінансовим інститутам. Нейтралізація гострих проблем стане підставою для формування в Україні міжнародних фінансових центрів. Для цього необхідно ліквідувати інфляційні процеси шляхом виявлення спекулятивних заходів стосовно державної валюти. При цьому Національний банк України повинен обрати ті спрямування у своїй діяльності, які насамперед покращать регулювання валютного ринку, його підтримку в стабільному становищі та формування стратегій перерозподілу грошових ресурсів у пріоритетні сектори економіки. Крім того, ефективним заходом стане створення чітких регуляторів економічної сфери, діагностика банківських активів, реорганізація, санація або ліквідація фінансових установ, які не є прибутковими за своєю сутністю. Варто підкреслити необхідність забезпечення підтримкою Національного банку ті організації, які потребують цього та є перспективними у своєму розвитку. На окрему увагу заслуговує реструктуризація кредит-

